

Алла МОРГУН,
Лідія ПРОКОПОВИЧ

МОВНО-ЕСТЕТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕБЕСНОГО ПРОСТОРУ В ПОЕТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

У статті запропоновано семантико-стилістичну характеристику лексем на позначення небесного простору в поетичній практиці другої половини ХХ ст. Установлено склад та ієрархію лексем, пов'язаних із поняттям небесний простір за лексикографічними джерелами та поетичними текстами. Простежено загальні тенденції та індивідуально-авторські параметри стилістичної і структурно-семантичної модифікації слів – носіїв семантики небесного простору, особливості їхнього контекстного змісту. Виявлено механізми змін у семантичній структурі цих слів, окреслено певні тенденції та ідіостильові особливості досліджуваних авторів.

Ключові слова: лексичне значення, семантика, дискурс, епітет, метафора, асоціація, метафорична конструкція, персоніфікація, екзистенція.

Постановка проблеми. Важливим сегментом сучасної української лінгвостилістики є дослідження національної специфіки мовних явищ, на яких формується основа людського світосприйняття. Вітчизняні мовознавці С. Єрмоленко [1], Н. Сологуб [9], Л. Пустовіт [8], А. Мойсієнко [6], В. Жайворонок [2] досліджують процеси концептуалізації зовнішнього і внутрішнього світу індивіда, описують системи ціннісних орієнтирів, констант мовної культури народу, поглиблюють аналіз окремих фрагментів національної мовної картини світу. До таких фрагментів належить і *простір*.

Поняття *простір* категоризує властивості об'єктів бути протяжними, займати фіксоване місце серед інших об'єктів чи предметів або межувати з ними у матеріальному світі. У найдавніших, первісних уявленнях людини про світ *небо* і *земля* були нерозривно поєднані й водночас протиставлені як «верх» (надземний світ) і «низ» (підземний світ). Усе, що перебуває на відкритій горизонтальній площині (предмет, істота), виступає «світовою віссю». Ця вісь поєднує *небо* та *землю* в одне ціле, утворюючи космос. Отже, над першою земною горизонтальною площиною розташована площина неба, яка пов'язана по вертикалі із земним ландшафтним простором.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як фундаментальна філософська категорія, що характеризує форму існування матерії, об'єктів, їх взаємодію, протяжність та структурність матеріальних систем, *простір* має своє відображення в етномовній картині світу й стає об'єктом різноаспектних розвідок. Порушені в них питання, пов'язані з моделюванням *простору* та вербалізацією категорій, співвідносних із *простором*, досліджено на рівні когнітивної лінгвістики (І. Андреева, О. Шиленко, У. Михайлишин), структурної семантики (Н. Аругюнова, Н. Рябцева, Т. Щєбликіна), функціональної семантики (Л. Моря-Міцик), семіотики (В. Топоров, В. Іванов, Ю. Лотман, Ю. Степанов), лінгвофольклористики (Н. Данилюк, Н. Іовхімчук).

У дисертації Н. Іовхімчук схарактеризовано поняття простору як універсальної мовно-світоглядної структури, визначено особливості лексико-семантичного поля «простір» в мовній картині світу української народної пісні, проаналізовано мовні одиниці вираження «міфопоетичного простору», «свого простору», «чужого простору», які стали знаками просторової орієнтації, конкретизації місця дії в усній словесності та елементами етнічного коду українців [3].

Дослідження лексико-семантичної групи «небо» в українській поезії розроблено досить продуктивно в праці О. Маленко [5]. З урахуванням концептуальних положень цього дослідження та на основі дібраного фактичного матеріалу простежимо й узагальнимо створення небесного простору в українській поетичній мові другої половини ХХ ст.

Мета наукової розвідки – здійснити структурно-семантичний та функціонально-стилістичний аналіз лексем на позначення небесного простору в українській поетичній мові другої половини ХХ ст.

Мета статті зумовлює виконання таких *завдань*: виявити лексеми на позначення *небесного простору*; здійснити частковий компонентний аналіз значень слів; з'ясувати особливості їх використання; простежити загальні тенденції та індивідуально-авторські параметри стилістичної та структурно-семантичної модифікації слів – носіїв просторової семантики, особливості їхнього контекстного змісту в поетичній мові другої половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. У стилістичній моделі цілісного простору всесвіту умовні «верх» та «низ» виявляють тісний семантико-функціональний зв'язок. Це ілюструє поетизм *обрій*. У мові аналізованої поезії зафіксовано численні мікроконтексти, у яких створено поетичний образ *обрію* («Лінія позірною зіткнення неба із землею чи водною поверхнею; горизонт, небокрай» (ВТССУМ, 531).

У поетичному дискурсі синонімами лексеми *обрій* стають *видноколля*, *небосхил*, *крайнебо*, *окраєць неба*, що входять в описові пейзажні дискурси, напр.: *Тоненький пензель світи на склі малює: тополя й обрій* (Рубч., 99); *Зійдуть змови і зради, мов піна з ріки, Як тумани, спливуть поза обрій* (Ол., II, 54); *крайня зоря над самим небосхилом надсадно продирається крізь віття дерев* (Ст., II, 121); *народжується непорочне крайнебо* (Рубч., 114); *десь понад окрайцем неба світи кружляють голубі* (Руд., 94). Ці епізодичні епітетні слововжи-

вання номінації *обрій* (та її контекстних синонімів) засвідчують тенденцію до осмислення просторової реалії як міфологізованої межі: *Крики погроз відповзли за хитке видноколля* (Ол., I, 27).

В індивідуально-авторській інтерпретації Л. Костенко *обрій* має певну ознаку за формою, словесну естетизацію якої вербалізовано в перифразі: *Сказав, що обрій – це усмішка простору / і що ім'я цій річечці – Суній* (Кост., 485).

Небо, небесні тіла, космос – це традиційні компоненти поетичного словника. Так, важливий ключовий елемент у просторі всесвіту – *небо* – виражений лексемами *небо, півнеба, небеса*.

Основне значення іменника *небо*: «1. Видимий над поверхнею землі повітряний простір у формі шатра» (ВТССУМ, 591). Водночас у кожній національній мові є корпус одиниць із традиційним символічним змістом, що відображає уподобання народу, спричиняє специфічні взаємозв'язки в ієрархії понять. О. Маленко зауважує, що «наявність речовинно-матеріального та художнього змісту (понятійного ядра й образно-чуттєвого уявлення у структурі значення слова) збільшує місткість семантики народнопоетичних символів, якій властиві багатозначність, протяжність, відкритість до нових значень. До того ж той самий символ виступає як своєрідна єдність протилежностей, позначаючи різні в емоційно-оцінному плані поняття» [5, 7]. Отже, у параметризації просторового континууму *небо* щодо поетичної мови матеріально-предметний план поступається емоційно-експресивному, метафоричному, асоціативно-образне слововживання домінує над прямим номінуванням, видільною функцією мовних знаків.

Найбільшу кількість мікроконтекстів зафіксовано на позначення *неба* як необмеженого, неосяжного відкритого простору. Це, зокрема, засвідчують перифрастичні конструкції на зразок *небесний безмір, небесні чертоги, небесні сфери*, пор.: *Лишити все на цій землі старій і в безмірі небеснім загубитись* (Павл., II, 13); *Просвітницькі сурми схитнули небесні чертоги* (Ол., II, 123); *І наслухав замислений Коперник Високу музику небесних сфер* (Ол., I, 152).

Небесний простір сприймається насамперед через колірну ознаку, тому для аналізованих поетичних контекстів характерні вторинні номінації *блакить, синь, голубінь*, пор.: *на щиті блакиту / останній листок калини* (Кал., 103); *небо рве свою блакить високу* (Др., II, 71); *Раніше синь оту, що наді мною, / Не змів я бачити й любити так* (Руд., 317); *Обросли / в вишневий запах вишині / колихають блакить на раменах* (Бойч., 39); *Над баштами стелилась голубінь* (Вовк, 117).

Небо – це реалія «верху» природного простору, співвідносна з елементами «низу» (*земля, поле, луки, вода*), субстанціями природного фізико-географічного простору (*земля* як ґрунт, *вода, хмари* як метонімічне позначення небесного простору). Пор. такі контексти з пейзажними мотивами: *я чорнозему дитина, / Де сонце із тризубом ходить полем* (Вовк, 51); *А над смарагдом луки уже нависло небо горохове* (Ст., I, 83).

Небесний повітряний простір постає як більш складний. Поети уявляють *небо*:

• як конкретну реалію (*вітрило, крен, хустка, парасоля, веретище, миска* тощо), напр.: *Напинаю вітрило неба* (Др., III, 64); *З неба голубої миски / Леться спека* (Павл., I, 271); *під простертим веретищем неба / повніє місяць* (Бойч., 78); *А корабель пливе в безмежжя синє, / достиглі зорі крабами вп'ялись / у чорний крен скуйовдженого неба: / його земні вигойдують вітри* (Ст., II, 99); *Йшов літак з парасолькою неба* (Др., III, 93).

• як усевидящу істоту, тому актуалізовані семантичні зв'язки зі словами *очі*, напр.: *Скляніють очі неба і води* (Кост., 135); *щоб тільки неба очі голубі / цю землю завжди бачили в цвітінні* (Кост., 187); (*чоло, обличчя, брови*) *Таке ж моє небо, аж дике в бровах* (Др., II, 129).

У традиційних поетичних контекстах зафіксовано семантичні зв'язки ключового слова *небо* з ознаками висоти, обрамленого простору, розпростертої тканини і т. ін. Ці елементи образотворення вагомі у моделі вертикальної двоспрямованої осі *земля – небо*. Не випадково дослідники (С. Єрмоленко, О. Маленко, Г. Сюта) виділяють кілька метафоричних моделей осягнення цього зв'язку, підкреслюючи міфологічне їхнє походження, сакралізацію внутрішнього наповнення. Пор. актуальний зміст метафор із компонентами:

- ‘житлове приміщення’, напр.: *В хоромах неба янгольські хори* (Вовк, 98);
- ‘захисна споруда’, напр.: *...під шатром розписаного неба* (Сим., 110); *...хтось вишиє небесний намет* (Ол., III, 94); *...небо нап'ялося зоряним тентом* (Кал., 41);
- ‘архітектурний елемент’, напр.: *...неба дах...* (Павл., I, 182); *Наді мною синє віко неба* (Ст., III, 198); *А з купола захмарених небес / Глибокий реквієм схилився до землі* (Др., II, 41);

Як обернений взаємозв'язок *неба* та *землі* інтерпретуємо метафоричні структури, у яких задіяні назви реалій рівнинного простору землі:

- ‘земля – ґрунт (чорнозем)’, напр.: *...ясніє чорнозем неба* (Кал., 93);
- ‘земля – поле’, напр.: *Тільки ж тіні з осель попідземних ідуть у небесні поля* (Руд., 71).

Структурування семантики слова *небо* засвідчує, що в асиметричній семіосфері діють різноспрямовані вектори семантичного перерозкладу, перемикання механізмів свідомості, вираження однієї сутності засобами іншої.

Поширені приклади, коли в одному поетичному мікроконтексті суміжно функціонують номінація *небо* та дендроніми *тополя, осокір* як образи стрімко спрямованих угору реалій, напр.: *Сонце тополю тягне до неба за вуха зелені* (Др., II, 153); *До неба зводить руки тополі позив високий* (Рубч., 14); *Та не забуто: у небо вростаючи круто, / В благословенні тополею зведений перст* (Ол., III, 95); *Тополі там у небо вигули* (Др., III, 156); *Осокори за даллю далекою / Підпирають в степену небосхил* (Сим., 88).

Коло поетичних означень *неба, небесного простору* досить різноманітне. Згідно зі «Словником епітетів української мови», навколо цього поняття групуються епітети зі значенням ‘про уявний розмір, віддаленість’ (до 20 прикметників відповідної семантики); ‘про колір, ступінь прозорості, чистоти; про наяв-

ність або форму хмар' (понад 90 означень); 'про наявність чи відсутність сонця, місяця, зірок; про небо під час заходу і сходу сонця; північне, західне; про небо певної пори року' (20 прикметників-епітетів); 'про дійсну та уявну температуру, вологість' (до 15 характеристик); 'про враження, психологічне сприйняття' (близько 50 означень) (СЕУМ, 218 – 223). Тобто іменник *небо* – одне із найбільш означуваних ключових слів поетичної мовлення, напр.: *У синьому небі я висіяв ліс* (Вінгр., 75); *Лежить під небом чистим і високим / холодний степ моєї самоти* (Кост., 209); *...голубе небо гасне...* (Вовк, 212); *Я скучив по тобі, де небо молоде...* (Вінгр., 9).

Поряд із загальнономовними, колірною маркованими висловами *синє небо*, *високе небо* в сучасній поезії виокремлюємо індивідуально-авторські метафори, зміст яких розкривають описові порівняльні конструкції, напр.: *Небо, наче синя площа, де зірки зійшлись на мітинг* (Павл., I, 53).

Поети використовують назви небесних реалій для художнього відображення психічного стану ліричних героїв, напр.: *Стояло небо дивне і сумне* (Кост., 117); *Я син сизого неба, не синього неба весни* (Рубч., 69). Загалом семантичні співвіднесення *простір (небо) – душа, серце* становлять периферію цієї лексико-тематичної мікрогрупи.

Сполучуваність іменника *небо* та співвідносних з ним реалій виявляє його зіставлення з такими поняттями природного простору, як:

- *степ*, напр.: *Ми отут на планеті, він собі отамо / Тільки зорі в нас спільні та небесні стени* (Кост., 307);

- *вода, море, річка*, напр.: *Небеса прозорі, мов глибінь ріки* (Павл., II, 112). У зв'язку із цим варто зауважити, що Л. Кравець вважає метафоричну модель *море (океан або озеро) – небо* однією з найуживаніших в українській поезії ХХ ст. [4].

- *ліс, гай*, напр.: *У синьому небі я висіяв ліс* (Вінгр., 7);

- *гора*, напр.: *Десть там, за синьою горою неба, / Чекав на неї нелюб – шлюбний чин* (Павл., I, 62).

Дослідники висловлюють кілька припущень щодо типології метафоричних зв'язків *гора – небо*, обстоюють наявність первинних передумов особливостей конкретного ландшафту (А. Журавльов), умотивовують етимологічні зв'язки слів *гора, гирло, горло* (О. Трубочов), доводять наявність зв'язків між словами *небо та каміння* (Т. Гамкрелідзе та В. Іванов).

Численні мініконтексти персоніфікують поняття *небо*, олюднюють «верхній простір», напр.: *Вже небо не біжить тим синьо-білим бігом в своєму зорехмарному ряду* (Вінгр., 8); *І падає в ставки ночами п'яне небо* (Вінгр., 96); *Умивалося небо у синяві рік* (Сим., 236); *...і тільки небо морищить / сіру шкіру* (Бойч., 32); *Небо нахилиється до мене, / відчуваю на собі його блакитне тіло* (Бойч., 79).

Дієслівну метафоризацію номінації *небо* часто мотивують семи 'переживання, почуття', напр.: *Об'їдають коні чалі / Місяць, наче сніп вівса / В давній золотій печалі / Лебедіють небеса* (Павл., II, 48). Уведений у структуру автор-

ського вислову діалектизм *лебедіти* («жалібно вмовляти») (СУМ, VI, 482) створює народнопісенний колорит.

Міфологічне походження має також метафорична модель *дерево – небо*, пов'язана з уявленням про Дерево життя (Світове дерево, Небесне дерево). В аналізованих текстах ця модель нечастотна, напр.: *Вгорнувши небо в стомлені гілки* (Вінгр., 165).

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що поетичні номінації на позначення небесного простору посідають одне із чільних місць у словнику мови поезії, зокрема на хронологічному зрізі другої половини ХХ століття.

При цьому увага поетів до виділених у роботі груп лексики зумовлена не лише функціональністю позначених ними реалій та їхньою роллю в житті людини, але й культурно-історичною традицією.

У мові аналізованої поезії номінації, які репрезентують мовну картину тривимірного «природного простору», позначені ускладненістю текстової семантики, яку модифікують характерні епітетні, метафоричні, перифрастичні сполучення, а також тип ускладненого етномаркованого асоціативно-образного мовомислення. З огляду на це розглянуті номінації функціонують не лише як компоненти пейзажного дискурсу, зображальної поетичної моделі, а й слугують елементами концептуальної моделі світу. Ускладнення структури словесного образу акцентує стильову актуальність оригінальних метафор, авторської символіки.

Мовно-естетична репрезентація образу *небо* в поетичній практиці другої половини ХХ ст. пов'язана з метафоризацією об'єктивно пов'язаних, а тому й тісно асоціативно скорельованих із просторовою реалією *небо* назв небесних світил (*сонце, місяць, зорі*). Саме тому перспективи подальшого наукового дослідження пов'язуємо з докладним аналізом стилістичного потенціалу поетизмів *небо, зірки, хмари, всесвіт, сонце, місяць*.

Література

1. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (Стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
2. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : [словник-довідник] / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
3. Іовхімчук Н. В. Номінації простору в українській народній пісні : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. В. Іовхімчук. – Луцьк, 2010. – 20 с.
4. Кравець Л. В. Метафоричне структурування концепту «небо» в українській поезії ХХ століття : (на матеріалі словника української поетичної метафори) / Л. В. Кравець // Лексикографічний бюлетень. – 2010. – Вип. 18. – С. 79–94.
5. Маленко О. О. Лексико-семантична група «небо» в українській поезії : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. О. Маленко. – Х., 1996. – 18 с.
6. Мойсієнко А. К. Слово в аперцепційній системі поетичного тексту : Декодуювання Шевченкового вірша / А. К. Мойсієнко. – К. : Правда Ярославичів, 1997. – 200 с.

7. Прокопович Л. С. Лексико-семантичне поле «простір» в українській поетичній мові другої половини ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. С. Прокопович. – К., 2011. – 23 с.

8. Пустовіт Л. О. Словник української поезії другої половини ХХ століття : (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. О. Пустовіт. – К., 1993. – 36 с.

9. Сологуб Н. М. Мовний портрет Яра Славутича / Н. М. Сологуб. – К. : Дніпро; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.

References

1. Yermolenko S. Ia. Narysy z ukraïnskoi slovesnosti (Stylistyka ta kultura movy) / S. Ia. Yermolenko. – K. : Dovira, 1999. – 431 s.

2. Zhaivoronok V. V. Znaky ukraïnskoi etnokultury : [slovník-dovidnyk] / V. V. Zhaivoronok. – K. : Dovira, 2006. – 703 s.

3. Iovkhimchuk N. V. Nominatsii prostoru v ukraïnskii narodnii pisni : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / N. V. Iovkhimchuk. – Lutsk, 2010. – 20 s.

4. Kravets L. V. Metaforychne strukturuvannia kontseptu «nebo» v ukraïnskii poezii ХХ stolittia : (na materialii slovníka ukraïnskoi poetychnoi metafory) / L. V. Kravets // Leksykohrafichnyi biuletén. – 2010. – Vyp. 18. – S. 79–94.

5. Malenko O. O. Leksyko-semantychna hrupa «nebo» v ukraïnskii poezii : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / O. O. Malenko. – Kh., 1996. – 18 s.

6. Moisiienko A. K. Slovo v apertseptsiinii systemi poetychnoho tekstu : Dekoduvannia Shevchenkovoho virsha / A. K. Moisiienko. – K. : Pravda Yaroslavychiv, 1997. – 200 s.

7. Prokopovych L. S. Leksyko-semantychno pole «prostir» v ukraïnskii poetychnii movi druhoi polovyny ХХ st. : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / L. S. Prokopovych. – K., 2011. – 23 s.

8. Pustovit L. O. Slovník ukraïnskoi poezii druhoi polovyny ХХ stolittia : (semanyko-funktsionalnyi aspekt) : avtoref. dys. ... d-ra filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / L. O. Pustovit. – K., 1993. – 36 s.

9. Solohub N. M. Movnyi portret Yara Slavutycha / N. M. Solohub. – K. : Dnipro; Vinnipeg : Ukrainska Vilna Akademiia Nauk, 1999. – 152 s.

Джерела фактичного матеріалу

Бойч. – Бойчук Б. Третя осінь : Поезії / Богдан Бойчук. – К. : Дніпро, 1991. – 286 с.

Вінгр. – Вінграновський М. Цю жінку я люблю / Микола Вінграновський. – К. : Дніпро, 1990. – 205 с.

Вовк – Вовк В. Поезії / Віра Вовк. – К. : Родовід, 2000. – 421 с.

Др., I – Драч І. Вибрані твори : в 2 т. / Іван Драч. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 1. – 351 с.

Др., II – Драч І. Лист до калини : Поезії / Іван Драч. – К. : Веселка, 1994. – 286 с.

Др., III – Драч І. Сонце і слово : Поезії / Іван Драч. – К. : Дніпро, 1978. – 376 с.

Кал. – Калинець І. Тринадцять алогій : Поезії / Ігор Калинець. – К. : Рад. письменник, 1991. – 223 с.

- Кост.** – Костенко Л. Вибране / Ліна Костенко. – К., 1989. – 559 с.
- Ол., I** – Олійник Б. Вибрані твори : в 2 т. Т. 1 / Борис Олійник. – К. : Дніпро, 1985. – 269 с.
- Ол., II** – Олійник Б. Вибрані твори : в 2 т. Т. 2 / Борис Олійник. – К. : Дніпро, 1985. – 245 с.
- Ол., III** – Олійник Б. Сива ластівка : Поезії / Борис Олійник. – К. : Веселка, 1995. – 127 с.
- Павл., I** – Павличко Д. Вибрані твори : в 2 т. / Дмитро Павличко. – К. : Дніпро, 1979. – Т. 1. – 517 с.
- Павл., II** – Павличко Д. Ялівець : Поезії / Дмитро Павличко. – К. : Веселка, 2004. – 68 с.
- Рубч.** – Рубчак Б. Крило Ікарове : Поезії / Богдан Рубчак. – К. : Дніпро, 1991. – 205 с.
- Руд.** – Руденко М. Поезії / Микола Руденко. – К. : Дніпро, 1991. – 413 с.
- Сим.** – Симоненко В. Лебеді материнства / Василь Симоненко. – К. : Молодь, 1990. – 580 с.
- Ст., I** – Стус В. Вікна в позапростір : Вірші, статті, листи, щоденникові записи / Василь Стус. – К. : Факт, 1992. – 145 с.
- Ст., II** – Стус В. Дорога болю : Поезії / Василь Стус. – К. : Рад. письменник, 1990. – 22 с.
- Ст., III** – Стус В. Палімпсести : Вибране / Василь Стус. – К. : Факт, 2006. – 432 с.

Умовні скорочення лексикографічних джерел

- ВТССУМ** – Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1426 с.
- СЕУМ** – Словник епітетів української мови / [С. П. Бибики, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт / за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.
- СУМ** – Словник української мови : в 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1975. – Т. VI. – 832 с.

Моргу́н Алла, Проко́пович Лидія. Лексико-естетическая репрезентация небесного пространства в поэтическом дискурсе второй половины XX ст. В статье рассматривается семантико-стилистическая характеристика лексем, обозначающих небесное пространство в поэтическом дискурсе второй половины XX ст. На основании лексикографических источников и поэтических текстов рассмотрены состав и иерархия лексем, обозначающих небесное пространство. Установлены общие тенденции, индивидуально-авторские параметры стилистической и структурно-семантической модификации слов-носителей семантики небесного пространства, особенности их контекстуального значения. Определен механизм изменений в семантической структуре этих слов, а также обозначены тенденции индивидуальных особенностей аннализированных авторов.

Ключевые слова: лексическое значение, семантика, дискурс, эпитет, метафора, ассоциация, метафорическая конструкция, персонификация, экзистенция.

Morgun Alla, Prokopovych Lidiya. Lingual aesthetic representation of celestial space in the poetic practice of the second half of the twentieth century. The article deals with semantic and stylistic characteristics of lexemes denoting celestial space in a poetic discourse of the second half of the twentieth century. The composition and hierarchy of lexemes associated with the concept «celestial space» based on the lexicographic sources and poetic texts is determined. The article traces general trends and individual authors' parameters of stylistic and structural-semantic modification of words – the carriers of semantic of suffering, especially in their contextual content. It identifies the mechanism of changes in the semantic structure of these words, certain trends and individual stylistic features of the examined authors.

Key words: *lexical meaning, semantics, discourse, epithet, metaphor, association, metaphoric structure, personalization, existence.*